

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 4 juli 2006

Mål nr

Ö 2074-04

KLAGANDE

KS

Ombud: Advokat BF

MOTPART

Domstolsverket
551 81 Jönköping

SAKEN

Rättshjälp

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten för Övre Norrlands beslut den 13 april 2004 i mål Ö 245-04

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut bifaller Högsta domstolen KSs ansökan om rättshjälp i mål T 146-04 vid Luleå tingsrätt. Den procentsats efter vilken

rättshjälp skall betalas fastställs till tio (10) procent. Till biträde enligt rättshjälpslagen förordnas advokaten BF.

Högsta domstolen fastställer ersättning till BF enligt rättshjälpslagen för arbete i Högsta domstolen till tretusenett hundrafemtio (3 150) kr. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 630 kr.

BAKGRUND

KS, som var svarande i ett mål om avhysning vid Luleå tingsrätt, ansökte om rättshjälp i målet. Efter det att tingsrätten och hovrätten lämnat hans ansökan utan bifall, har han överklagat till Högsta domstolen. Sedan Högsta domstolen den 7 februari 2005 meddelat prövningstillstånd fick Högsta domstolen kännedom om att talan vid tingsrätten återkallats, eftersom KS avlidit.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

KSs ombud advokaten BF har yrkat att Högsta domstolen skall pröva KSs ansökan om rättshjälp.

Domstolsverket har i första hand anfört att överklagandet inte bör prövas i sak, då ändamålet med överklagandet förfallit. För det fall Högsta domstolen skulle anse att det är möjligt att bevilja KS rättshjälp trots att han avlidit finns det enligt Domstolsverket inte skäl att avslå hans ansökan.

BF har yrkat ersättning av allmänna medel för nedlagt arbete.

SKÄL

Om den som ansökt om rättshjälp avlider medan ansökningen är under prövning, förfaller frågan om rättshjälp för sökanden för framtiden i den rättsliga angelägenhet som ansökningen gällde. I enlighet med allmänna principer förutsätts då för prövning av ansökningen att det finns ett beaktansvärt rättsligt intresse av sådan prövning (jfr t.ex. RÅ 1986 ref. 26 och 1997 ref. 24, NJA 1988 s. 86 och Wennergren, Förvaltningsprocess, 5 uppl., s. 300 ff.).

I 14 § rättshjälpslagen (1996:1619) anges att, om den som har beviljats rättshjälp dör, rättshjälpen övergår till dödsboet, om dödsboet begär detta och det med hänsyn till angelägenhetens art och betydelse, dödsboets och dödsbodelägarnas ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är skäligt att staten fortsätter att bidra till kostnaderna. Denna omständighet är inte tillräcklig för att det skall anses föreligga ett beaktansvärt intresse för en prövning av en ansökan som gjorts av en person som avlidit innan den har hunnit prövas, eftersom dödsboet, om det övertar den avlidnes talan, självt kan ansöka om rättshjälp (jfr 6 § andra stycket rättshjälpslagen).

Emellertid kan ett ställningstagande till ansökningen påkallas av att det i den rättsliga angelägenheten uppkommit kostnader som skulle täckas av rättshjälpen för det fall att denna beviljas. Så t.ex. följer av 27 § rättshjälpslagen att ett rättshjälpsbiträde har principiell rätt till ersättning för arbete som utförts efter det att ansökan har gjorts under förutsättning att denna senare beviljas. Kostnader av detta slag har uppkommit i förevarande fall. Ansökningen bör därför prövas.

För det fall att Högsta domstolen skulle anse att överklagandet skall prövas har Domstolsverket medgivit KSs ansökan, då underinstanserna enligt verket inte haft fog för att avslå hans ansökan om rättshjälp, eftersom hans ekonomiska förhållanden, och möjligen också hans personliga förhållanden, torde ha varit sådana att man inte kan lägga honom till last att han inte hade rättsskydd som omfattade angelägenheten. Anledning saknas att frångå verkets medgivande.

Vid denna bedömning bör BF förordnas som rättshjälpsbiträde. BF har yrkat ersättning för arbete i tingsrätten, hovrätten och Högsta domstolen. Det ankommer på tingsrätten att pröva frågan om ersättning till BF för arbete där. BF har inte under handläggningen i hovrätten yrkat någon ersättning för där utfört arbete. Av den ersättning som BF begärt för arbete i rättshjälpsfrågan i hovrätten och Högsta domstolen får 3 150 kr antas belöpa på arbetet i Högsta domstolen.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Munck, Lundius (skiljaktig), Lindeblad, Nyström (referent) och Calissendorff
Föredragande revisionssekreterare: Björnfot Spaak

HÖGSTA DOMSTOLEN

Bilaga till
PROTOKOLL
2006-06-13Mål nr
Ö 2074-04

Justitierådet Lundius är skiljaktig och anför:

”Rättshjälpslagstiftningen är en social skyddslagstiftning som tillkommit för att i första hand skydda enskilda fysiska personer. Prövningen av frågan huruvida rättshjälp skall beviljas är knuten till den enskilda personen på ett sådant sätt att frågan i princip måste anses ha förfallit i och med att den rättshjälpsökande avlidit. I lag finns vissa möjligheter för dödsbon att självständigt erhålla rättshjälp eller ta över en redan beviljad rättshjälp, jfr 6 och 14 §§ rättshjälpslagen (1996:1619). För att ett dödsbo skall kunna beviljas rättshjälp skall det vara fråga om starka sociala skäl härför eller att det i speciella fall skulle leda till stötande konsekvenser om dödsboet ställdes utan rättshjälp (jfr prop 1996/97:9 s. 129).

I det aktuella fallet har dödsboet inte ansökt om rättshjälp eller begärt att få ta över KS eventuellt tillkommande rättshjälp. Emellertid kommer en KS beviljad rättshjälp för biträde som lämnats honom före hans frånfälle, att komma dödsboet till godo. Innan en prövning görs av om KS borde ha beviljats rättshjälp bör därför först i analogi med de bestämmelser som ligger till grund för att bevilja dödsbo rättshjälp prövas om sådana omständigheter är för handen att det skulle vara skäligt att för den händelse KS retroaktivt beviljades rättshjälp, denna kommer hans dödsbo till godo.

Av utredningen i målet framgår att den avlidne inte har haft något försörjningsansvar för barn eller maka, som skulle kunna vara beroende av dödsboets ekonomiska ställning. Inte heller i övrigt kan det anses föreligga sådana omständigheter som innebär att

det skulle vara skäligt att dödsboet uppbär en KS retroaktivt beviljad rättshjälp. Vid sådant förhållande saknas det anledning att till prövning ta upp frågan om förutsättningar förelegat att bevilja KS rättshjälp.

Rättshjälpansökan skall således avslås varvid advokaten BF:s yrkande om ersättning enligt rättshjälpslagen skall lämnas utan bifall.”